

N:o 61.

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1890, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående ersättning åt byggmästaren C. H. Hallström för lidna förluster å universitetsbyggnaden i Upsala äfvensom en i ämnet väckt motion.
(1:a och 2:a U. A.)

Sedan Kongl. Maj:t i den till Riksdagen aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit *dels* under *åttonde* hufvudtiteln (punkten n:o 73), att Riksdagen måtte på extra stat bevilja till ersättning åt byggmästaren Carl Henrik Hallström för lidna förluster å universitetsbyggnaden i Upsala 50,000 kronor, *dels ock* under *nionde* hufvudtiteln (punkten n:o 12), att byggmästaren Hallström måtte å allmänna indragningsstaten från och med innevarande år under sin återstående lifstid årligen åtnjuta ett belopp af 3,000 kronor,

samt herr *A. V. Carlson* uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 187) för sin del hemställt, att Riksdagen måtte bevilja byggmästaren Hallström såsom någon ersättning för hans högst betydliga förluster vid uppförandet af Upsala universitets nya byggnad ett anslag för en gång af 110,000 kronor,

har utskottet för Riksdagen anmält ej mindre i punkten 13:o af sitt den 18 sistlidne februari afgifna utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *nionde* hufvudtitel, att utskottet

framdeles komme att i ett sammanhang yttra sig öfver Kongl. Maj:ts båda omförmälda framställningar, än äfven i punkten 81:o af sitt den 28 nästlidne mars afgifna utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *åttonde* hufvudtitel, att utskottet komme att öfver nyssnämnda båda framställningar samt herr Carlsons ofvanberörda motion framdeles afgifva särskildt utlåtande; och får utskottet härmed sådant utlåtande afgifva.

Hvad då först angår *Kongl. Maj:ts* i ämnet gjorda *framställningar*, så inhämtas af det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 sistlidne januari, att byggmästaren Hallström, hvilken enligt byggnadskontrakt af den 14 januari 1879 på entreprenad uppfört det nya universitetshuset i Upsala, hos Kongl. Maj:t anhållit, att ersättning, till fullo eller till någon del, måtte beredas honom för den förlust, han vid detta byggnadsföretags utförande lidit, hvarvid Hallström i fråga om storleken af denna förlust meddelat, att de belopp, som för nämnda byggnadsverk honom tillgodokommit, utgjort dels den i kontraktet bestämda summa, 650,000 kronor, dels godtgörelse för åtskilliga ändrings- och öfverarbeten, 163,108 kronor 86 öre, tillhoppa 813,108 kronor 86 öre, under det att hans kostnader bestigit sig till 1,423,569 kronor 18 öre, hvadan hans förlust uppgått till 610,460 kronor 32 öre.

De af Hallström såsom orsaker till denna betydliga förlust angifna omständigheter sammanfattades — meddelar departementschefen — i följande punkter.

1:o) De till ledning vid entreprenadanbudets beräkning förefintliga borrhkartan och projektkontraktet angåfvo, att grunden till den ifrågasvarande byggnaden skulle läggas »minst 5 fot» under blifvande jordyta. För säkerhetens skull beräknade Hallström den dock till 6 fot. Men hvad han alls icke beräknade eller ens kunde ana var, att den grusbacke, på hvilken byggnaden skulle uppföras, i flera riktningar, synnerligast i sydöstra delen af byggnadsplatsen, genomkorsades af gamla kolossala grundmurar till den derstädes fordom befintliga erkebiskopsborgen. Dessa grundmurar voro lagda af idel kullersten i kalkbruk och utgjorde nu en under seklers lopp sammangyttrad massa, hård som jern, men på samma gång seg som bly. Att spränga sig fram genom densamma var omöjligt, enär i murbruket befintliga större och mindre öppningar omintetgjorde sprängämnets sprängkraft; och vare sig man begagnade s. k. korp, jernspett, kil eller slägga, kunde man blott med största svårighet och högst betydande kostnader tum för tum lösgöra denna öfver all beskrifning ogenomträngliga jord-, sten- och kalkbruksmassa. När här-

till kom, att de gamla grundmurarne och källrarne i allmänhet voro mycket djupgående, blef följd den, att de nya grundmurarne måste göras betydligt både bredare vid basen och djupare än som blifvit beräknadt. Med visshet kunde Hallström därför säga, att grundläggningen för universitetets nya hus till följd af dessa alldeles oförutsedda omständigheter kostade mer än tre gånger den beräknade summan.

2:o) Vid entreprenadanbudets uppsättande funnos endast plan-, fasad- och sektionsritningar; och detaljerna till de dekorativa partierna, hvartill ritningar under arbetets fortgång lemnades, hade blifvit vida mer komplicerade och rikhaltiga än å hufvudritningarna antydzts.

3:o) Enligt den ursprungliga bestämmelsen skulle byggnadens jordvåning beklädas med kalksten. Men detta material utbyttes mot granit, och den mellangift, 10,000 kronor, Hallström dervid erhöil, var alldeles för låg.

4:o) Entreprenadkontraktet föreskref, att byggnaden skulle beklädas dels med kalksten och dels med fogstruket tegel. Kalkstenen visade sig emellertid icke hållbar utan sprang sönder vid minsta ojemnhet i trycket och måste ersättas med nya delar, hvilket vållade stor förlust.

5:o) Till byggnadens utvändiga beklädnad hade, mot beräkning, tegel med stor kostnad måst inköpas och å jernväg fraktas från Danmark.

6:o) Under arbetets fortgång bestämdes, att vissa delar af byggnaden skulle beklädas med kalksten i stället för tegel. Ehuru vid kostnadsförslagets uppgörande angafs, att arbetet skulle blifva så enkelt som möjligt, blefvo dock detaljerna vid utförandet rikare än förutsatt var.

7:o) Femtiosex kolonner vid fönsteromfattningarna i husets öfre våning voro utförda af polerad röd granit i stället för kalksten.

8:o) Kupolen öfver aulan skulle enligt den ursprungliga bestämmelsen uppbåras af 18 stycken jerntakstolar, men vid detaljritningarnas upprättande ökades antalet till 25 stolar med bågform i stället för med först afsedd rak form, samt med gröfre gods än de första ritningarna angåfvo.

9:o) För åtskilliga orneringsarbeten hade kostnaderna ökats derigenom, att ändringar förekommit och att vissa af dem måst utföras af zink i stället för gips.

10:o) Enär flera lokaler togos i besittning för användande, innan byggnaden i dess helhet var färdig, erfordrades före den slutliga besigtningen ej obetydliga renovationer af målning m. m. Betydliga kostnader hade ock vållats af de efterputsningar, som nödvändiggjorts deraf, att gas- och vattenledningarna, hvilka ej inbegrepos i entreprenaden och af

annan person verkstälts, framdrogos först sedan all putsning af tak och väggar var färdig.

11:o) Den från början beräknade byggnadstiden hade fördubblats i följd af det försvårade och förökade grundläggningsarbetet, svårigheten att erhålla lämpligt fasadtegel, förändringen af den ursprungliga byggnadsplanen samt den tidsutdrägt, som betingats af nödvändigheten att uppgöra kostnadsförslag till förändringarna.

Dessa vore, yttrar departementschefen, i korthet de förhållanden, hvilka enligt Hallströms åsigt vållat hans förlust å ifrågavarande byggnadsföretag. Han förlitade sig emellertid deruppå, att Kongl. Maj:t måtte behjerta den sorgliga och nödställda belägenhet, hvaruti han, med en talrik familj, af hvilken 2 barn vore genom sjuklighet och andra genom minderårighet oförmögna att sig försörja, efter ett helt lifs oförtruten sträfvan genom berörda förlust kommit.

Bland de af Hallström till Kongl. Maj:t ingifna handlingar finnes entreprenadkontraktet, instrument öfver den af utsedde besigtningmän den 6 och 7 december 1886 verkställda afsyningen å den färdiga byggnaden, styrkta utdrag af Hallströms räkenskaper, vitsord, meddelade beträffande en mängd af Hallström under åren 1855—1886 utförda offentliga och enskilda byggnadsverk samt ett utlåtande af fyra sakkunnige män: stadsarkitekten i Stockholm L. Hedin, byggmästaren L. M. Elfving, arkitekten hos medicinalstyrelsen A. Kumlien och verkställande direktören vid aktiebolaget Ekmans mekaniska snickerifabrik, arkitekten F. Lindskog.

Ur *afsyningsinstrumentet* ansåge sig departementschefen böra anföra de ord, hvarmed besigtningmännen afslutade detsamma: »Efter att sålunda hafva verkställt den oss anförtrödda besigtningen å den nu fullbordade universitetsbyggnaden, hvarunder endast här ofvan omförmälda smärre brister blifvit anmärkta, anse vi oss kunna till fullo vitsorda, att universitetsbyggnaden blifvit af entreprenören till alla delar uppförd i öfverensstämmelse med det mellan Upsala universitets större konsistorium och entreprenören afslutade kontrakt samt i enlighet med oss förevisade hufvud- och detaljritningar, med iakttagande af de under arbetets utförande af vederbörande beslutade förändringar. Denna i ordets fullaste bemärkelse monumentala byggnad har, så vidt vi under noggrant iakttagande kunnat bedöma densamma, blifvit i hvarje dess minsta del på ett särdeles omsorgsfullt, skickligt och om den noggrannaste kontroll vid arbetets utförande vittnande sätt uppförd, och lemnar för ty densamma, i afseende å hvad man hos en byggnad af denna beskaffenhet kan fordra af soliditet i utförandet, enligt vår enstämmiga mening intet öfrigt att

önska». — Ofvannämnde fyra *sakkunnige* hade i sitt utlåtande vitsordat, att en af anledningarna till byggnadsarbetets högt uppdrifna kostnad tydligen låge uti den dyrbara grundläggningen, hvilken mött stora svårigheter till följd af gamla i jorden förut befintliga fasta grund- och källarmurar, hvilka med allra största svårighet måst sprängas och undanskaffas, samt deruti, att de nya grundmurarne måst göras betydligt djupare, än förslaget omfattat. Entreprenadanbudet hade för öfrigt, enligt deras bestämda uppfattning, varit allt för lågt beräknadt, helst de, vid ett af dem gjordt öfverslag, funnit, att ifrågavarande byggnad omöjligen kunnat, på sätt den nu blifvit uppförd, utföras under ett belopp af 1,250,000 kronor, än mindre för den kontraherade summan.

Efter det departementschefen derefter meddelat, att kanslern för universitetet i Upsala, som anbefalts att, efter vederbörandes hörande, afgifva utlåtande i ärendet, inkommit med sådant och dervid öfverlemnadt särskilda yttranden af byggnadschefen, arkitekten H. T. Holmgren, byggnadskomitén, akademiräntmästaren friherre H. Gyllenhaal samt det större akademiska konsistoriet, har departementschefen ur dessa utlåtanden anfört följande: *ur arkitekten Holmgrens*: att denne dels på grund af ett af honom uppgjort kostnadsförslag, hvilket belöpte sig till 794,000 kronor för de arbeten, entreprenaden omfattade, dels ock medelpriset för samtliga åtta entreprenadanbud, omkring 771,000 kronor, funnit Hallströms entreprenadanbud, 650,000 kronor, vara mycket lågt beräknadt och den väsentliga orsaken till hans förlust, hvartill ock bidragit en del försvårande omständigheter, som gjort arbetet dyrare, än från början kunnat beräknas; att de gamla grundmurarne till det forna biskops- huset visserligen icke varit vid entreprenadauktionen kända, men att antagas kunnat, det en del gamla grundmurar skulle påträffas, i följd af befintligheten dels af den gamla terrassmuren mot f. d. Rundelsgränden, dels af en gammal källare och grundmurar under stallbyggnaden, hvilket allt var i situationsplanen angifvet; att sex stycken gropar varit uppgräfdas på olika ställen inom byggnadsområdet, på det entreprenörerne sjelfve närmare skulle kunna förvissa sig om byggnadsgrundens beskaffenhet; att i en af dessa påträffats gammal stengrund vid 8 fots djup; att entreprenadkontraktet föreskrefve endast minsta djupet under jordytan för grundmurarnes botten; *ur byggnadskomiténs utlåtande*, deri jemväl arkitekten Holmgrens och akademiräntmästarens utlåtande återopades: att byggnadskomitén, som icke kunde på grund af de utaf Hallström meddelade sifferuppgifter och återopade handlingar uttala någon bestämd och grundad öfvertygelse om beloppet af den förlust, som Hallström kunde hafva lidit på ifrågavarande byggnadsföretag, dock funnit

det fullkomligt antagligt, att han verkligen lidit förlust derå, och att det ingalunda vore komitén okärt, om någon ersättning härför kunde Hallström beredas; samt *ur akademiräntmästarens yttrande*: att i afseende å de uppgifna stora förlusterna vid grundlägningsarbetet i följd af de svårigheter, som de dervid upptäckta gamla grundmurarne medförde, syntes böra anmärkas, att inom byggnadskomitén, genast under det detta arbete pågick, väcktes fråga och framställdes förslag till Hallström, att han skulle lemna uppgift på de särskilda kostnader, som de gamla grundmurarne vållade, men att Hallström icke ville eller sannolikt icke kunde lemna en sådan uppgift, emedan han sjelf bortlemnat största delen af grundlägningsarbetet på särskild entreprenad till annan person; att Hallström visserligen uppgåfve, att grundläggningen under universitetshuset kostade mer än tre gånger den beräknade summan, men att, då Hallström hvarken vid denna eller någon annan afdelning af arbetet särskildt redogjort för de för samma arbeten utgifna kostnader, det vore alldeles omöjligt att bedöma beskaffenheten af Hallströms uppgift om kostnaden för grundläggningen.

Det större akademiska konsistoriet och kanslern hade anmält, att de icke hade något att tillägga till innehållet af byggnadskomiténs, akademiräntmästarens och byggnadschefens yttranden.

Sedan dessa yttranden till ecklesiastikdepartementet inkommit, hade emellertid Hallström inlemnat en skrifvelse, deri han, bland annat, anført, att hvad arkitekten Holmgren yttrade rörande grundlägningsarbetena samt deras svårighet och dyrhet stode, ehuru äfven han måste erkänna, att de blifvit dyrare än hvad som kunnat beräknas, i uppenbar strid mot ett af kontrollerande arkitekten C. A. Kihlberg afgifvet yttrande, intaget i ett vid Hallströms skrift fogadt transsumt af byggnadskomiténs protokoll den 8 mars 1882; att hvad vidkomme akademiräntmästarens förmenande, det Hallström hvarken kunnat eller velat lemna uppgift på de särskilda kostnader, som de gamla grundmurarne vållat, enär han skulle hafva bortlemnat största delen af grundlägningsarbetet på särskild entreprenad, så förhölle sig dermed så, att en del af grundlägningsarbetet (läggning af s. k. kallmur) öfverlemnades åt särskild person mot ett visst pris pr kubikfot — icke viss summa för hela arbetet —, hvadan alltså Hallströms utgifter ökades i samma mån, som arbetet i fråga måst göras mera vidtomfattande; samt att alla schaktningsarbeten äfvensom sprängning af gamla grunder och murning af öfriga grundmurar utförts direkt genom Hallströms arbetare. — *Arkitekten Kihlbergs ofvannämnda yttrande* vore i anmärkta delar af följande lydelse: »Vid grundläggningen uppstodo flera svårigheter, hvilka på förhand icke voro beräknade. Så

t. ex. påträffades grundmurar från gamla erkebiskopspalatsets befästningsmurar, som sträckte sig till nästan hela byggnadens längd och bestodo af ett sorts konglomerat af gråsten, tegel och murbruk, som i anseende till dess ålder egde en sådan fasthet och styrka, att det förorsakade mycket arbete och tidsutdragt vid uppbyggnaden, hvilken till största delen måste ske medelst sprängning med dynamit eller krut. Utanför dessa gamla murar hade antagligen varit löggrävar, som med tiden blifvit igenfyllda. För att erhålla fast botten till de nya grundmurarne måste denna fyllning, som på åtskilliga ställen egde betydligt djup, genomgrävas, hvartill åtgick mycken tid, som ock massor af sten utöfver hvad som fordrats, i fall grunden öfver allt varit sådan, som de gjorda borrhningarna visade».

Jemväl öfverintendentsembetet hade afgifvit infordradt utlåtande i ärendet och dervid yttrat sig rörande samtliga af Hallström angifna orsaker till hans förlust. Beträffande särskildt *de gamla grundmurarnes borttagande* hade embetet anført: Å den situationsplan, som åtföljde hufvudritningarna, funnes sju brunnar utsatta, hvilka dock alla läge *utanför* den egentliga byggnadsplatsen. Vid brunnen nr 5 vore anmärkt i undersökningsprotokollet, att »gammal stengrund möter», men denna brunn vore på 180 fots afstånd från byggnaden, och hade således icke kunnat lemna upplysning om de gamla grunder, som sedan mött vid gräfning för de nya murarne. En före entreprenaden verkställd jordborrning på korta afstånd inom sjelfva byggnadsplatsen hade varit så mycket behöfligare, som marken bestått af uppslammad jord, och rätt dyrbara grundläggningsarbeten följaktligen kunde befaras. Entreprenadkontraktet bestämde, att grundmurarne skulle hvila på säker och fast botten minst 5 fot under jordytan, hvarefter funnes införd den stränga föreskriften: »skulle den naturliga grunden ej anses vara tillräckligt säker för byggnadens uppförande derå, skall den förstärkas med sådana medel, som af kontrollanten anses tjenliga». Vid grundgräfningen hade till följd häraf entreprenören måst verkställa gräfning och grundläggning till betydligt större djup, än han beräknat — någon gång till och med 25 fot derutöfver; och derjemte hade gamla grundmurar till en sammanlagd längd af 400 till 500 fot måst undanröjas. Till detta hade entreprenören emellertid ingalunda varit förpligtad, och han syntes därför hafva varit i sin fulla rätt att begära ersättning för detta öfverarbete. Det ville synas, att dessa gräfnings- och grundläggningsarbeten väsentligt bidragit till Hallströms förluster.

Det af öfverintendentsembetet i ärendet afgifna utlåtande innehöller slutligen följande: Ehuru entreprenören syntes hafva å ifrågavarande

byggnadsarbete lidit betydande förluster, derom ock sakkunniges åsigt ej torde vara delad, kunde svårligen någon rätt till ersättning härför tillkomma honom, då entreprenadkontraktet icke tillstodde ersättningar utöfver kontraktssumman annorlunda än i den särskilda ordning, dess 23:dje § stadgade. *Billighetsskäl* för en dylik ersättning, åtminstone hvad anginge någon del utaf sökandens uppgifna förlust, syntes likväl förefinnas derutinnan, att byggnadsbeskrifningen, hvilken jemte ritningarna legat till grund för entreprenaden vid dess utbudande, varit, om ock utförlig, dock i många stycken sväfvande och ofullständig beträffande ej mindre omfattningen än beskaffenheten af viktiga delar af arbetet. Byggnaden hade också varit för våra förhållanden ganska ovanlig samt utförts under inflytande å ena sidan af en arkitekt, som haft till uppgift att i byggnadskonstens och universitetets intresse lägga sig vinning om att söka åstadkomma det möjligast bästa resultat, samt å andra sidan af en kontrollant, hvilken med stor yrkesskicklighet förenat synnerligt nit vid arbetets öfvervakande så i hufvudsak som detaljer, allt omständigheter, som väl varit till fromma för byggnaden, men dock vid ett så omfattande och långvarigt arbete, som det ifrågavarande, der kontraktets detaljbestämmelser hvarken varit eller kunnat vara med hänsyn till entreprenörens intresse fullt betryggande, blifvit för honom i ekonomiskt hänseende ogynsamna. Det vore äfven öfverintendentsembetets åsigt, att, derest denna byggnad skulle med den erfarenhet, som numera vunnits angående dels verkliga beskaffenheten af grunden, dels svårigheten att anskaffa erforderlig kalkstensbeklädnad i felfria block, dels ock den särskilda konstfärdighet, som varit af nöden för dekorativa detaljers form m. m., å nyo till sin kostnad beräknas, denna kostnad skulle hafva stält sig väsentligt högre än ursprungliga kostnadsförslaget, ehuru detta med 150,000 kronor öfverstigit Hallströms anbud, dervid öfverintendentsembetet ej toge i beräkning ersättningar, som af honom uppburits för ändringar och öfverarbeten jemlikt särskilda aftal. — På grund af hvad öfverintendentsembetet anfört och i betraktande af det särdeles förtjenstfulla och om oegennyttia vittnande sätt, hvarpå entreprenören utfört den ifrågavarande byggnaden, dervid hufvudsakligen endast syntes kunna läggas honom till last oförsigtighet vid ingående af aftal samt oförmåga att bedöma arbeten af ifrågavarande slag, funne sig öfverintendentsembetet böra tillstyrka afseende å Hallströms ansökning.

Slutligen hade Hallström inkommit med åtskilliga skrifter och handlingar, ur hvilka departementschefen ansåge sig böra nämna, att enligt en af Hallström uppgjord detaljerad uppgift rörande kostnaden för grund-

läggningsarbetet till universitetsbyggnaden den verkliga kostnaden utgjort kronor 246,532: 69, och den ursprungligen beräknade kronor 64,519: 78, hvadan Hallströms förlust å grundläggningsarbetet skulle hafva uppgått till ett belopp af 182,012 kronor 91 öre.

För egen del har departementschefen anfört, att nu ifrågavarande byggnadsföretag otvifvelaktigt ådragit byggmästaren Hallström stora uppostringar och förluster, särskildt i följd af grundgräfnings- och grundläggningsarbetets beskaffenhet. Hade de omständigheter, som sedermera vållade Hallström så betydande förluster, varit kända vid entreprenadauktionen, vore det för visso att antaga, att det allmänna, icke den enskilde, kommit att bära tungan af de derigenom ökade kostnaderna för byggnadsföretaget. I den mån emellertid Hallström blifvit lidande derigenom, att han vid kontraktets ingående icke med erforderlig noggrannhet beräknat kostnader, hvilkas ungefärliga belopp kunde på förhand bedömas, borde hans anspråk på ersättning icke kunna vinna afseende. Annorlunda syntes deremot förhållandet vara med den förlust, som tillskyndats honom genom det för byggnaden erforderliga grundläggningsarbetet. Omfattningen af detta arbete kunde, enligt allt hvad handlingarna föranledde, icke vid kontraktets afslutande förutses, och enligt hvad öfverintendentsembetet uttalat hade detta arbete väsentligen bidragit till Hallströms förlust. För hvad han i denna del fått oförskyldt vidkännas syntes skäligen någon ersättning böra lemnas honom, helst han, som förut innehaft en mer än vanligt välburgen ställning, numera med en talrik familj befunne sig i nästan utblottadt tillstånd. I likartadt fall hade ock förut ersättning af staten beviljats, i det att Riksdagen år 1879, på Kongl. Maj:ts förslag, tillerkänt byggmästaren A. G. Sällström ett anslag å 49,000 kronor för de till nämnda belopp uppskattade förluster, som han, hufvudsakligen till följd af omständigheter, liknande de nu förevarande, ådragit sig vid uppförandet af Svea artilleriregementes kasernetablissemant i Stockholm.

Den ersättning, som borde Hallström tillerkännas, syntes departementschefen lämpligen kunna bestämmas dels i ett anslag för en gång, dels i ett årligt understöd för Hallströms återstående lifstid.

Beträffande den i ämnet väckta *motionen* framgår af motionärens motivering, att han af den anledning framställt sitt ifrågavarande förslag till ändring i Kongl. Maj:ts proposition, att han ansett ovisst, huru vida Riksdagen skulle befinnas villig att åt enskild man bevilja *pension*, helst vid en tidpunkt, då statens finansiella ställning vore sådan, att det kunde synas vara mera skäl att anslå ett högre belopp för en gång än en kanske under många år utgående mindre summa.

Vid pröfning af föreliggande fråga har utskottet, lika med öfverintendentsembetet, trott sig finna, att någon verklig rätt till ersättning för de å ifrågavarande byggnadsföretag Hallström åsamkade förluster icke kan anses honom tillkomma, men att ur *billighetens* synpunkt talande skäl kunna andragas för att godtgörelse därför i någon mån må honom beredas. Då utskottet under senaste riksdag till behandling förhade frågor af ungefärligen likartad beskaffenhet med den nu förevarande, nemligen dels angående ersättning åt ingenjören C. Jehander för förlust vid ett byggnadsarbete i Karlskrona och dels rörande efterskänkande af en del af det ersättningsbelopp, entreprenören J. Möllers borgesmän förpligtats utgifva för underlåtenhet att fullgöra vissa arbeten på de nya fotgardeskasernetablissemanten, uttalade utskottet visserligen sina betänkligheter mot att staten skulle träda emellan för att ersätta den förlust, som enskilda personer på grund af ett deras åtagande till staten kunde hafva åsamkat sig, och utskottet vidblifver fortfarande den åsigt, att en dylik statens mellankomst icke i regeln bör ega rum; men i det nu föreliggande fallet synas utskottet särskilda omständigheter förefinnas, hvilka torde berättiga till ett undantag.

En sådan omständighet har utskottet först och främst trott sig finna deruti, att de undersökningar rörande grundens beskaffenhet, hvilka föregingo byggnadsföretagets utbudande på entreprenad och hvilkas resultat i första hand utgjorde materialet för vederbörande spekulanters beräkningar angående grundläggningskostnaden, icke synas hafva blifvit utförda med den fullständighet samt i den omfattning, att de kunde utgöra tillräcklig ledning för beräkningarna. Och, på sätt af vederbörande myndigheter blifvit anmärkt, torde opåräknade kostnader för grundläggningsarbetena väsentligen hafva bidragit till Hallströms förluster.

En annan omständighet, som synes kunna åberopas till Hallströms förmån, är den, att det ifrågavarande byggnadsföretaget varit af en så storartad och monumental samt för våra förhållanden ovanlig beskaffenhet, att dess öfvertagande på entreprenad äfven med omsorgsfullare kostnadsberäkningar än dem, Hallström verkställt, skulle varit förenadt med synnerlig risk. Jemväl en del af de förluster, Hallström lidit vid uppförandet af sjelfva byggnaden, lärer därför kunna anses i någon mån oförvållad.

Beträffande sättet för beredande af den ersättning, som utskottet alltså anser böra komma Hallström till del, är utskottet så till vida af motionärens mening, att utskottet anser ersättningen böra lemnas allenast genom ett anslag för en gång och icke, på sätt Kongl. Maj:t före-

slagit, till en del under formen af ett årligt understöd för Hallströms återstående lifstid, ty det synes utskottet vara mindre lämpligt, att dylikt understöd eller pension tillerkännes en person af sådan anledning, som den nu ifrågavarande. I afseende å storleken af det anslag, som bör för ändamålet anvisas, anser utskottet sig icke hafva skäl att föreslå ett högre belopp än det af Kongl. Maj:t i sådant hänseende äskade, eller 50,000 kronor.

På grund af hvad nu blifvit anfördt får utskottet hemställa,

a) att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning men med afslag å herr Carlsons omförmälda motion, i hvad den skiljer sig från samma framställning, må till ersättning åt byggmästaren C. H. Hallström för lidna förluster å universitetsbyggnaden i Upsala å extra stat för år 1891 bevilja ett anslag af 50,000 kronor, att å riksstatens åttonde hufvudtitel uppföras; och

b) att Kongl. Maj:ts förslag, att byggmästaren C. H. Hallström må å allmänna indragningsstaten från och med innevarande år under sin återstående lifstid årligen åtnjuta ett belopp af 3,000 kronor, icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 1 maj 1890.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

vid mom a): af herrar grefve G. Sparre, H. P. P. Tamm, L. Jönsson, S. Nilsson, P. Pehrsson, A. Persson och J. Andersson.
